

Posudek vedoucího diplomové práce:

Olga HILLEBRANDOVÁ. *Proměna sociokulturní funkce karnevalu a šarivari v historické perspektivě*, FHS UK Praha 2013, stran 82.

Předkládaná práce je propojením teoretických analýz, týkajících se dějinného utváření moderního člověka (Elias, Foucault) s historiografickými studii, věnujícími se proměně (zejména lidové) kultury ohledně karnevalu a šarivari. Autorka prokazuje, že se dobře orientuje v odlišnostech sociologicko-teoretického a historiografického (v práci bohatě zastoupeného) diskursu (s. 11-13). Autorka nahlíží na socio-kulturní procesy nominalisticky. Srovnává výchozí teoretické koncepce (Eliase a Foucaulta - odlišují se v pohledu na kontinuitu, resp. diskontinuitu dějinného procesu; shodují v tom, že člověka nepojednávají jako do sebe uzavřené autonomní individuum - s. 19-29). Práce dále vyjasňuje pojmy "slavnosti", "hry", "rituálu", "lidové" a "elitní kultury" a pod. (s. 29-39) Následuje pak sekundárně-empirická část bohatě rozebírající fakta uváděná v dějepisecké literatuře. Při tom všem autorka prokazuje značnou způsobilost orientovat se jak v použité teoretické literatuře, tak v dějepiseckých studiích, které používá jako svůj zdroj sekundární empirie.

K práci mám i některé připomínky a otázky.

(1.) Práce vlastně postrádá nějakou analyticky zřetelně vyostřenou tezi, kterou by diskutovala. Je to patrně dáno bohatstvím sekundárně-empirického materiálu a velkou různorodostí z něj získaných informací. Olga Hillebrandová závěrem (s. 72) shrnuje, že to, že se karneval v poslední fázi svého vývoje (Burke) znovu objevuje v podobě uzavřených karnevalů, coby komercializované zábavy, může z hlediska Eliasovy teorie buď znamenat, že habitus je již tak stabilizovaný, že mu znovuobjevení karnevalu nemůže uškodit; nebo že je karneval (i díky sekularizaci) natolik vyprázdněný ve svém smyslu (nedrží se ani jeho protiklad - púst), že není nutné jej již dále "krotit". S tím je možné souhlasit. Přese však by tyto závěry mohly být podrobněji argumentovány. Podobně jako i úvahy o pozvolné proměně šarivari, které mohlo nabývat i politického významu.

(2.) Některé prvky by stálo za to dále analyzovat. Kupříkladu to že část elit začala slavit "uzavřený karneval" ve svých domech nebyla - alespoň prvotně - věc dobrovolného rozhodnutí. Studie z Basileje ukazují, že do domů byl zatlačen z ulic v 16. století kalvinistickými mravokárci. Městská rada tehdy řešila řadu udání, že jednotliví měšťané měli ve svých domech tajně karneval. Příkladů vhodných pro podrobnější analýzu by se zajisté dalo uvést i více.

(3.) Nominalistické stanovisko je mi sympatické. Nutno však klást otázku, do jaké míry lze zejména Eliase číst nominalisticky.

(4.) Při vyhodnocování sekundárně-empirických zpráv je někdy

těžké jednoznačně interpretovat. O karnevalu, jenž byl převeden do uzavřených prostor a stal se tak jen kratochvílnou slavností, připomínající snad původní zvyky lidí, předpokládáme, že byl ve svém původním symbolické (symbolicko-kritickém, popř. i symbolicko-reuniačním) smyslu vyprázdněn. O karnevalu v ulicích 16. století naopak to, že byl žit - takříkajíc - vážně. Odkud ale bereme tuto interpretační jistotu? Interpretace měšťanského či šlechtického karnevalu 19. století je nám tak nějak známe z beletrie či pamětí. Aktérská interpretace karnevalu 16. století je však problémem. Známe ji spíše z dokumentů jeho pronásledovatelů a potlačovatelů, než z výpovědí aktérů. Jsou ale tyto zprávy z 16. a z 19. století navzájem srovnatelné?

Uvedené připomínky však nic nemění na kvalitě předkládané práce. Proto ji *doporučuji k obhájení* a navrhuje - především ve vazbě na prvou uvedenou připomínku - její hodnocení na pomezí *výborně a velmi dobře* podle průběhu ústní části obhajoby.

Jan Horský

V Praze 10. června 2013